

**Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kolleci**

**“Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin
proqram təminatı”**

fənninin

PROQRAMI

040547-“İnformasiya işlənməsinin və idarəetmənin avtomatlaşdırılmış sistemləri”

Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi Bakı
İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin Metodiki
şurasının 15 sentyabr 2017-ci il tarixli iclasının
qərarı ilə təsdiq edilmişdir.

(Protokol № 1)

Tərtib edən :

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kolleci Müəllimi

Məmmədova Vüsalə Mahir

Redaktor:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin «Kompyuter, kompyuter şəbəkələri
və proqramlaşdırma» fənn birləşməsinin sədri

Yunusov Ağabala Abdulxeyir

Rəy verənlər:

Bakı İdarəetmə və Texnologiya
Kollecinin müəllimi

1.Şabanova Tamilla Şəmsəddin

Azərbaycan Texniki Universiteti,
baş müəllim

2.Həşimov Rasim Hübət

İZAHAT VƏRƏQİ

Biz öz gündəlik həyatımızda idarəetmə sistemləri ilə tez-tez rastlaşırıq. Bu istehsalın idarəedilməsi, nəqliyyat, iqtisadi proseslər, informasiya şəbəkələri və sairədir. Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatının əsas məqsədi idarə olunan obyektin işləməsinə kömək etmək və ya yaxşılaşdırmaqdır.

“Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı” fənni üzrə tərtib olunmuş 60 saatlıq (30 saat mühazirə, 30 saat seminar/məşğələ) bu proqram kollecdə təhsil alan tələbələr üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Proqramın tədrisinin əsas məqsədi tələbələrə AİS-nin inzibatçılığının xüsusi proqram paketləri və “utility”lərinin, server proqram təminatının növlərini: idarəediciləri serverlər (şəbəkə əməliyyat sistemi), fayl serverləri, aparat resurslarını istifadəyə verən serverlər, informasiya serverləri, web-serverlər, tətbiq serverləri, təhlükəsizlik serverləri (Braound-manerlər, proksi-serverlər) haqqında məlumat vermək, onlara işləmək vərdişlərinə yiyələnməyi öyrətməkdir.

MÖVZULAR ÜZRƏ SAATLARIN PAYLANMASI

No	Mövzuların adları	Mühazirə	Seminar
1.	AİS-in qurulması blokları.Serverlərin və işçi stansiyalarının aparat-proqram platforması	2	2
2.	AİS-in proqram təminatının səmərəli tərkibinin seçilməsi. Server proqram təminatının quraşdırılması	2	2
3.	Server proqram təminatının müşaiyyət olunması qaydaları	2	2
4.	AİS-in inzibatçılığının xüsusi proqram paketləri və "utility"ləri	2	2
5.	Giriş(1C:Müəssisə). Sistemə baxış	2	2
6.	1C:Müəssisə proqramının platforması. Sistemin tərkib hissələri	2	2
7.	1C:Müəssisə sistemindəki vasitələr	2	2
8.	1C:Müəssisə proqramının yüklənməsi	2	2
9.	İşə başlarkən yeni informasiya bazasının yaradılması.	2	2
10.	Alt sistemlər.Proqramın bölmələr paneli	2	2
11.	Server proqram təminatının növləri	2	2
12.	Kliyent proqram təminatı. Server proqram təminatından istifadə.	2	2
13.	İdarəedici serverlər (Şəbəkə əməliyyat sistemi). Fayl serverlər.	2	2
14.	Aparat resurslarını istifadəyə verən serverlər.İnformasiya serverləri	2	2
15.	Web serverlər.Tətbiq serverləri.Təhlükəsizlik serverləri.	2	2
Cəmi: 60 saat			

MÖVZULAR VƏ ONLARIN İZAHİ

Mövzu 1. AİS-in qurulması blokları. Serverlərin və işçi stansiyalarının aparat-proqram platforması – 4 saat

AİS-in idarə məqsədi, idarə konturu və siqnalın verilmə üsulu. AİS-in qarşısında duran məsələlər. Serverin bazadakı verilənlərin idarə etmə və mühafizəsi funksiyaları.

Mövzu 2. AİS-n proqram təminatının səmərəli tərkibinin seçilməsi. Server proqram təminatının quraşdırılması – 4 saat

Windows Serverin (və ya hər hansı server) quraşdırılması. Görüləcək işin məqsədindən asılı olaraq Windows Server versiyasına qərar verilməsi, Windows Server quraşdırma mediasının əldə edilməsi, DVD yolu ilə Windows serverinin boot formasında başlanması.

Mövzu 3. Server proqram təminatının müşayiət olunması qaydaları – 4 saat

Server proqram təminatının müşayiət olunması qaydaları. Server kompyuterlərin anaya da idarəçi kompyuterləri digər kompyuterlərə bağlamaqla birlikdə məlumat mübadiləsini təmin etməsi və eyni vaxtda serverə bağlı hər bir kompyuter üçün ev sahibliyi etmə xüsusiyyətləri.

Mövzu 4. AİS-in inzibatçılığının xüsusi proqram paketləri və utilitləri – 4 saat

AİS-in proqram təminatına proqramları aid edilən proqramlar: SAP R/3, Oracle E-Business Suite; Microsoft Dynamics AX və Microsoft Dynamics NAV; İC: ERP Управление предприятием 2.0;

Mövzu 5. Giriş (1C: Müəssisə). Sistemə baxış. – 4 saat

1C: Müəssisə sistemində aid olan iki əsas komponent:

- texnologiya platforması;
- həllər, hansılar ki, texnologiya platformasının köməyi ilə yaradılırlar və fəaliyyətin müxtəlif sahələrinin avtomatlaşdırılmasına aid edilən tətbiqi həllər.

Mövzu 6. 1C: Müəssisə proqramının platforması. Sistemin tərkib hissələri – 4 saat

Platformanın təklif formaları:

- Fayl versiyası
- Kliyent-server versiyası

Platformaya nəzərdə tutulmuş giriş qaydaları :

- istifadəçi girişi
- konfiguratora giriş

Mövzu 7. 1C: Müəssisə sistemindəki vasitələr – 4 saat

Meta verilənlərlə işin vasitələri: konfigurasiyanın pəncərəsi, konfigurasiya və xüsusiyyətlər panelinin obyektinin redaktə pəncərəsi. Bu alətlərin köməyi ilə konfigurasiyanın obyektlərinə edilən dəyişikliklər, konfigurasiyanın başqa obyektləriylə əlaqələrin qurulması.

Mövzu 8. 1C: Müəssisə proqramının yüklənməsi – 4 saat

Tədris bazasını qurmaq üçün 1C:Müəssisə proqramının versiyası .Təlim versiyasını 1C rəsmi saytından yüklənməsi (<http://online.1c.ru/catalog/free/learning.php>) və digər versiyaları :

- 1C:Предприятие 8.3 Учебная версия + мобильная платформа
- 1C:Предприятие 8.3 Версия для обучения программированию
- 1C:Предприятие 8.2. Версия для обучения программированию
- (для Казахстана)
- Платформа «1C:Предприятие 8.2. Учебная версия»
- 1C:Предприятие 8.2. Версия для обучения программированию (для РФ).

Mövzu 9. İşə başlarkən. Yeni informasiya bazasının yaradılması – 4 saat

Kliyənt-server versiyasında məlumat verilənlər bazası. Platformaya giriş:

- İstifadəçi girişi
- Konfiguratora giriş

İnzibatçılar və proqramçılar üçün nəzərdə tutulmuş konfiguratora giriş. 1C inzibatçısının konfiguratora daxil olması, daxili proqramlaşdırma dilindən istifadəsi.

Mövzu 10. Alt sistemlər. Proqramın bölmələr paneli – 4 saat

Alt informasiya sisteminin 1C:Müəssisə interfeysinin qurulmasında əhəmiyyəti. Müxtəlif istifadəçi kateqoriyaları üçün məsələ həllərinin tətbiqi. Alt sistemlər:

- İdarəetmə;
- Daxil olma;
- Satış

Mövzu 11. Server proqram təminatının növləri – 4 saat

Serverlərin növləri:

Fayl Server

Poçt Serveri

VB Server

Domen İdarəsi Serveri

Print Serveri

FTP Server

İşçi Qrup Serveri
Web Server

Proksi Server

Mövzu 12. Kliyent proqram təminatı. Server proqram təminatından istifadə – 4 saat

Fayl-server arxitekturasının lokal şəbəkədə reallaşdırılması: fayl-server səviyyəsi və kliyent səviyyəsi. Burada PS və PL dialoq komponentlərinin kliyent səviyyəsində birlikdə yerinə yetirilməsi və qrafiki interfeysin qurulması. Fayl-server yalnız fayllardan verilənləri seçib çıxarması (DL, DS) , kliyentlərə ötürməsi, kliyentlərin verilənləri emal edib (BL), istifadəçilərə çatdırması(PSvə PL).

Mövzu 13. İdarəedici serverlər (Şəbəkə əməliyyat sistemi). Fayl serverlər – 4 saat
Şəbəkə əməliyyat sistemlərinin lokal və qlobal kompüterdə funksiyaları.

Fayl-server texnologiyasında bütün proqramlar və verilənlər şəbəkənin baş, mərkəzi kompüterində mühafizə edilməsi.Baş (mərkəzi) kompüterin fayl serveri adlandırılmasının əsas səbəbləri.Yaddaşda fayl formasında təşkil olunan proqramlar.

Mövzu 14. Aparat resurslarını istifadəyə verən serverlər. İnformasiya serverləri – 4 saat

Bazadakı verilənlərin idarə olunması və mühafizəsi funksiyalarını yerinə yetirən proqram.Serverin funksiyalarının SQL dilində işə salınması (SQL-sever).Server kimi profesional VBIS-in (məsələn, Informix 7.x, Sybase System 10, Oracle) nüvəsindən və ya hər hansı SQL-serverdən (məsələn, MS SQL server, Novell NetWare SQL) istifadə.

Mövzu 15. Web serverlər.Tətbiq serverləri. Təhlükəsizlik serverləri – 4 saat

İstifadəçilərin internetdəki web səhifələrə və digər verilənlərə daxil olmasına şərait yaradan xüsusi proqramlar ilə təmin olunmuş kompüter.Web-serverin əsas funksiyaları.Web-serverin web-brauzerdən qəbul etdiyi sorğular.

Poçt trafikinin viruslara və spama qarşı yoxlamasını təmin edən, antivirus bazalarının yenilənməsini həyata keçirən, həmçinin silinmiş proqramın bütövlüyünün saxlanması və informasiyanın saxlanması üçün inzibati xidmətləri verən serverlər.

ƏDƏBİYYAT

1. Сергей Михайлович Кашаев “Программирование в 1С:Предприятие 8.3”;
2. Şamil Səmədzadə “İqtisadi-riyazi metodlar və avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri”;
3. www.technet.az

Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin ixtisas fənn müəllimi Məmmədova Vüsalə Mahir qızının orta ixtisas müəssisələrində təhsil alan tələbələr üçün “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı” fənnindən hazırladığı proqrama

Rəy

“Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı” fənni üzrə tərtib olunmuş proqram 60 saati əhatə edir. Bura həm nəzəri, həm də praktiki saatlar daxildir. Mövzularda AİS-nin inzibatçılığının xüsusi proqram paketləri və utilitlərinin, server proqram təminatının növlərini: idarəedici serverlər (şəbəkə əməliyyat sistemi), fayl serverləri, aparat resurslarını istifadəyə verən serverlər, informasiya serverləri, web-serverlər, tətbiq serverlər, təhlükəsizlik serverləri (Braound-manerler, proksi- serverlər) və s. haqqında məlumatlar açıqlanır.

Müəllim Məmmədova Vüsalə Mahir qızının “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı” fənni üzrə tərtib etdiyi proqramın tədrisini mümkün hesab edirəm.

**Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin
ixtisas müəllimi**

Şabanova Tamella

**Bakı İdarəetmə və Texnologiya Kollecinin
ixtisas fənn müəllimi Məmmədova Vüsalə
Mahir qızının orta ixtisas müəssisələrində
təhsil alan tələbələr üçün
“Avtomatlaşdırılmış idarəetmə
sistemlərinin proqram təminatı” fənnindən
hazırladığı proqrama**

Rəy

“Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı ” fənni üzrə tərtib olunmuş proqram 60 saati əhatə edir. Bura həm nəzəri, həm də praktiki saatlar daxildir. Proqramda AİS-in qurulması blokları, serverlərin və işçi stansiyalarının aparat-proqram platforması, AİS-in inzibatçılığının xüsusi proqram paketləri və 1C:Müəssisə(Tədris versiyası) proqramın platforması və tərkib hissələri kimi mövzulara yer verilib və bu mövzular “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı” fənninin tələbələrə tədrisi üçün əhəmiyyətlidir. Proqramı əhatə edən mövzular fənnin standartına tam uyğundur.

Müəllim Məmmədova Vüsalə Mahir qızının “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı” fənni üzrə tərtib etdiyi proqramın tədrisini mümkün hesab edirəm.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKİ İDARƏETMƏ VƏ TEXNOLOGİYA KOLLECI

Kollecın “Kompüter, kompüter şəbəkələri və proqramlaşdırma” fənn birləşmə komissiyasının

“ _____ ” _____ **2017-ci il tarixli ___ saylı**

PROTOKOLUNDAN ÇIXARIŞ

İştirak etdilər:

1. Əliyeva Elnarə
2. Şabanova Tamilla
3. Babayeva Ulduza
4. Yusifova Lətafət

Eşidildi: Məmmədova Vüsalə Mahir qızı tərəfindən yazılmış “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı ” fənni üzrə tədris proqramının müzakirəsi və təsdiqi

Qərar:

“Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin qurulma və işləmə prinsipləri” fənni üzrə Məmmədova Vüsalə Mahir qızının tərtib etdiyi proqram tədris üçün məqsədəuyğun hesab edilərək bəyənilsin. Proqram təsdiq olunmaq üçün kollecın pedaqoji şurasının müzakirəsinə verilsin.

“Kompüter, kompüter şəbəkələri və proqramlaşdırma” fənn birləşmə komissiyasının sədri :
Yunusov Ağabala Abdulxeyir oğlu

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

BAKİ İDARƏETMƏ VƏ TEXNOLOGİYA KOLLECİ

Pedaqoji şuranın “ _____ ” _____ 201_ il tarixli _____ sayılı

PROTOKOLUNDAN ÇIXARIŞ

Gündəlik məsələ:

“Kompüter, kompüter şəbəkələri və proqramlaşdırma” fənn birləşmə komissiyasının üzvü Məmmədova Vüsalə Mahir qızı tərəfindən yazılmış “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı ” fənni üzrə tədris proqramının müzakirəsi və təsdiqi.

Qərar:

Kollecın müəllimi Məmmədova Vüsalə Mahir qızı tərəfindən yazılmış “Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin proqram təminatı ” fənni üzrə proqrama qrif almaq üçün rəy verilməsini Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyindən xahiş edirik.

Bakı İdarəetmə və Texnologiya kollecinin
direktoru:

Pedaqoji Şuranın katibi:

Ruxsarə Nəşibova